

Er is veel vraag naar Nederlandse spiegelkarpers.

Karper van de koude grond

De spiegelkarper is één van de populairste vissen onder sportvissers. Dit kenmerkende type karper dat al sinds de Middeleeuwen in Nederland voorkomt, dreigde door kruisingen met volledig beschubde karpers te verdwijnen. Om deze variëteit te behouden worden spiegelkarpers uitgezet. Kwamen deze vissen tot voor kort uit het buitenland, tegenwoordig worden ze ook in een Nederlandse polder gekweekt.

TEKST
Justin Burggraaf en Martin Hoorweg

ILLUSTRATIES
Martijn Beekman, Janny Bosman,
Jacques Kruller en Joris Weitjens

Iedere spiegelkarper is individueel herkenbaar aan zijn of haar schubbenpatroon.

Edwin van Egmond uit Rijkpwetering behoort tot de vierde generatie beroepsvissers uit zijn familie. "Logischerwijs zou ik het bedrijf van mijn vader overnemen", zegt hij terwijl hij enthousiast enkele eerstejaars spiegelkarpertjes laat zien. Deels noodgedwongen besloot hij echter het roer om te gooien en te kiezen voor een andere, meer zekere strategie. "Aalscholverpredatie zorgde ervoor dat onze vangsten steeds meer terugliepen. Daarnaast werd ook de prijs van consumptievissen steeds lager waardoor we werden gedwongen om ons te richten op andere afzetmarkten." Vader en zoon richtten hun pijlen in eerste instantie op pootvis die ze uit de Haarlemmermeerpolder haalden waar zij het visrecht hebben. Die verhandelden ze aan hengelsportverenigingen. "Tegelijkertijd was ik al enkele jaren

bezig met het kweken van siervissen. Hoewel ik daar ook wat geld mee verdiende was het meer een uit de hand gelopen hobby. Nadat ik vanuit hengelsportverenigingen steeds vaker de vraag kreeg of ik ook karpers kon leveren, dacht ik: waarom zou ik niet mijn hobby en werk combineren?" Daarop begon Van Egmond te experimenteren met het kweken van karpers. De ervaring die hij op deed tijdens de koikarper-kweek kon hij mooi gebruiken voor het kweken van karpers voor de sportvisser.

Nederlandse polderkarper

De beroepsvissers hebben zich inmiddels voor het grootste deel toegelegd op het kweken van spiegelkarpers. Bijzonder is dat ze daarbij gebruikmaken van de polders waar ze van oudsher al het visrecht hebben. De watersystemen

waar de vissers voorheen vis vandaan haalden voor de verkoop, worden nu gebruikt als opgroei gebied voor hun zelfgekweekte karpers. "Duurzamer kan het niet", zegt Van Egmond. Als hij daarna één van die immense polders laat zien, valt ons oog op een sportvisser. Mag die wel vissen op 'zijn' kweekvis? "Zeker, maar ze moeten de gevangen vis wel weer direct in hetzelfde water terugzetten! Sportvissers zijn erg beschermend ten opzichte van hun viswater. Het zorgt dus voor sociale controle en onze vissen hebben er verder geen last van."

Het voordeel van het kweken van pootvis in hun eigen polder is dat de herkomst van de vis bekend is. Mocht er onverhoopt iets met de vissen aan de hand zijn, dan kan dit altijd worden terug gerelateerd naar de ouderdieren. De bloedlijnen worden door Van Egmond scherp in de gaten gehouden en inteelt tegengegaan. Zo ontstaat er een kwalitatief hoogwaardig product. Daarbij zijn de in Nederlandse polder opgegroeide vissen gewend aan het Nederlandse klimaat en watersysteem. De vissen bouwen hier hun immuunsysteem op tegen de ziekteverwekkers die voorkomen in de Nederlandse wateren. Uitval van vissen bij uitzet kan zo worden beperkt.

Kweekproces

Na het bezoek aan één van zijn polders laat Van Egmond de schuur zien 'where the magic happens'. Hier worden de eitjes bevrucht en komen ze uit. Op het oog lijkt zijn werkkruimte erg klein, maar schijn bedriegt. Volgend jaar hoopt de karperekweker tien tot twaalf ton spiegelkarper uit te leveren. Het kweekproces begint met het afvangen van de ouderdieren in een afgesloten deel van de polder. "In totaal zwommen hier rond de 1.000 ouderdieren. Daarvan

Edwin van Egmond bij de bassins waar de net uit het ei gekomen karpers hun eerste levensfase doorlopen.

De vissen groeien op natuurlijke wijze op in de polder, worden vervolgens gevangen en geselecteerd op schubbenpatroon en bouw.

worden er per jaar ongeveer 100 geselecteerd. Bij het vangen begint het eerste selectieproces en bekijken we welke vissen het gezondst ogen. Een karper heeft namelijk ook mindere jaren op voortplantingsgebied.”

Als er een selectie van ouderdieren in de kweekbakken zit, begint voor vader en zoon het wachten en vooral controleren. Meerdere keren per dag worden de zwangere vrouwtjes gecheckt. “Het paaiproces komt heel precies”, legt Van Egmond uit. Als de karpers eenmaal zo ver zijn, heeft hij slechts twee uur om de eitjes af te strijken. “Ben je te laat, dan hebben ze de eieren al afgezet in de kweekbak en zijn ze niet meer te gebruiken.” Het afstrijken zelf gebeurt met chirurgische precisie zodat zowel de vis als de eitjes er geen hinder van ondervinden. Het hom van de mannetjes verzamelt hij al eerder, dit is langer houdbaar.

Vooraf wordt bekeken welk hom bij welk kuit wordt gevoegd. Bij elke spuit met het verzamelde hom staat geschreven welk schubbenpatroon het ouderdier heeft. De selectie zorgt voor een zo interessant mogelijk nageslacht. Karpervissers hebben namelijk een aantal voorkeuren wat betreft de spiegelkarper. Een vis moet het liefst grote schubben hebben met een herkenbaar patroon. Daarnaast zien ze graag een spiegelkarper met een hoge bouw, een knik achter de kop en een grote staart. “Dit geeft de groeipotentie aan. Karpervissers willen graag grote en

zware vissen vangen die in de loop der jaren nóg zwaarder worden. Die willen de sportvissers terugvangen”, verduidelijkt Van Egmond.

De karperkweker weet inmiddels na een aantal jaren experimenteren en het kruisen van verschillende bloedlijnen en beschubbingspatronen hoe hij de grootste kans heeft om zoveel mogelijk voor de sportvisserij interessante vissen te kweken. “Qua genetica moeten de eitjes en het hom dicht bij een spiegelkarper met grote schubben staan om

“Regelmatig komen er bestellingen uit Frankrijk, hét karperkweekland bij uitstek.”

daaruit voortvloeiend verschillende typen te krijgen”, legt hij uit. Hij kan op basis van het schubbenpatroon van de ouderdieren redelijk inschatten hoe hun nakomelingen eruit gaan zien. “Zekerheid over de genetische eigenschappen van de oudervissen is noodzakelijk om nakomelingen met de gewenste bouw én het ideale schubbenpatroon te krijgen.” Al benadrukt hij meteen dat het absoluut geen exacte wetenschap is. “Je hebt geen garantie dat de jonge spiegelkarpers er precies zo uit komen te zien zoals jij wilt. Maar door mijn

jarenlange ervaring komt uit elke kruising een percentage vissen met exact het beoogde schubbenpatroon met daarnaast een groot percentage mooie bruikbare vissen. Slechts een klein percentage vissen is niet interessant voor de hengelsport.”

Special-carp

Door het kruisen van verschillende karpers heeft Van Egmond inmiddels een eigen spiegelkarper-variëteit ontwikkeld: de Special-carp. “Jaren

geleden ben ik begonnen met het kruisen van de beroemde Valkenswaardspiegel met een Hongaarse spiegel. Beide varianten hadden namelijk een aantal goede en minder goede eigenschappen. Vele kruisingen verder heb ik nu een variant waarbij elke vis een herkenbaar schubbenpatroon heeft en een kenmerkende stevige bouw.” Het is volgens hem een misverstand dat karpers snel moeten groeien om interessant te zijn voor sportvissers. “Integendeel zelfs”, vertelt hij. “Dat heb ik wel geleerd uit mijn koi-kweektijd, hardgroeiers zijn vaak doodgroeiers.

Je hebt veel meer aan een karper die iets langzamer groeit en heel oud wordt.” De oudere vissen met een mooi en herkenbaar schubbenpatroon worden echte trofeeën voor de karpervisser. Eén van deze targetvissen te vangen, vormt de drijfveer voor vele sportvissers. De sociaal-economische waarde van deze monumenten – zoals ze vaak door de karpervissers worden bestempeld – neemt gedurende hun leven alleen maar toe.”

Uniek aan de door Van Egmond ontwikkelde Special-carp is dat het een volledig Nederlands product is. Nadat de eitjes zijn uitgekomen, worden ze drie weken in kweekbakken grootgebracht. De bakken hebben een directe verbinding met de naastgelegen vaart. “Onze vissen wennen op deze manier direct aan het Nederlandse polderwater.” Als ze twee a drie centimeter zijn, verplaatst hij ze naar twee oude silo’s van 500 kuub die hij heeft omgebouwd tot waterreservoir. Pas na een jaar gaan ze de polder in. “In verband met aalscholvers heeft eerder uitzetten geen zin. Zelfs met vissen van 500 tot

Schubkarpers zijn vanwege een gelijkmatig schubbenpatroon minder goed herkenbaar.

600 gram wordt een aanzienlijk deel weggevreten. Van de 11.000 vissen die je uitzet, vang je er gemiddeld slechts 2.000 terug.”

Toekomst

Als Van Egmond bij de enorme kweeksilos omhoog klimt om zijn vissen te voeren, vertelt hij dat zijn Special-carp zowel in binnen- als buitenland veel waardering oogst. “Regelmatig komen er bestellingen uit Frankrijk, hét karparkweekland bij uitstek. Zelfs uit Spanje komen aanvragen. En dat is puur op basis van foto’s van mijn vissen die ze via via zien.”

Zijn kweekbedrijf lijkt daarmee een rooskleurige toekomst tegemoet te gaan. Volgens de kweker zijn er echter een paar beren op de weg. “Momenteel zit ik een beetje aan mijn max wat ik kan kweken. Polders hebben we genoeg maar ik moet plek hebben om de vissen op te kweken tot een ‘aalscholverproof-formaat’. Het probleem is dat het nog niet lukt om een vergunning rond te krijgen om kweekvijvers aan te leggen.”

Tegelijkertijd loopt hij tegen het punt aan dat hij juist móet groeien om voldoende winstgevend te zijn. De karparkweker heeft daarnaast dan ook nog een baan als kraanmachinist in de bouw. “Als ik niet zoveel liefde had voor het kweken van mijn eigen spiegelkarpers, was ik allang gestopt. Voorlopig levert het nog te weinig op”, zegt hij somber. “Als ik meer ruimte heb, kan ik bovendien veel meer formaten kweken. Er is veel vraag naar zwaardere vierde tot zelfs zesde jaars karpers. Er zit enorm veel potentie in dit volledig Nederlandse product.”

“Nu worden er in Nederland alleen buitenlandse spiegels uitgezet”, vervolgt hij. “Die vissen worden in Frans water gekweekt, wat mogelijk risico’s kan inhouden. Denk aan parasieten, schimmels en andere ziekteverwekkers die mee kunnen komen naar ons water. Bovendien hebben deze vissen vaak een lange reis achter de rug waardoor ze regelmatig beschadigd en verzwakt zijn. In het buitenland worden de vissen gekweekt in meren die ze leeg laten lopen zodra het uitleverseizoen begint. De vissen worden soms nog lange tijd bewaard voordat ze eindelijk worden vervoerd en uitgezet. Dat hoeven geen slechte vissen te zijn, maar ik vind dat het beter is om de vissen niet op te slaan en snel te vervoeren. Daarom vangen wij ze in de polder en worden ze zo snel mogelijk uitgeleverd met onze eigen tankwagens. De Nederlandse polderkarpers hebben dus alleen maar voordelen”, besluit hij.

Spiegelkarp als knuffelvis

De (spiegel)karp is een zeer geliefde sportvis. In Nederlandse wateren worden sinds tientallen jaren zogenaamde spiegelkarpprojecten (skp's) uitgevoerd. Hengelsportverenigingen zetten in overleg met de waterbeheerder spiegelkarpers uit. Het doel is tweeledig: het verbeteren van de sportvisserijmogelijkheden en het in kaart brengen van de in een watersysteem aanwezige mogelijkheden voor vismigratie.

Elke spiegelkarp heeft een uniek patroon waardoor de vissen individueel herkenbaar zijn. Sportvissers zijn erg betrokken bij de skp's en dragen bij aan een landelijke monitoring. Bij de uitzet wordt de linkerflank van de vis, evenals het gewicht en de lengte geregistreerd. Als een spiegelkarp wordt teruggevangen worden de vangstgegevens vastgelegd zoals datum, locatie, gewicht en lengte. Aan de hand van foto's kan de vis worden geïdentificeerd. De vangstgegevens worden verzameld en kunnen worden geanalyseerd op groei van de vissen en (individuele) migratiepatronen. Zeker het vraagstuk vismigratie staat hoog op de agenda bij waterbeheerders.

‘De Vluchteling’ is een spiegelkarp die inmiddels meerdere keren is gevangen, herkend en teruggezet.